UKNF | URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

Informacja o sytuacji banków spółdzielczych i zrzeszających po II kwartale 2020 r.

Warszawa, październik 2020 r.

1 Najważniejsze spostrzeżenia i wnioski

1.1 Banki spółdzielcze

Na koniec czerwca 2020 r. działały 533 banki spółdzielcze, w tym 327 było członkami systemu ochrony IPS BPS, a 192 IPS SGB.

Poza IPS w czerwcu funkcjonowało 14 banków, w tym 11 posiadało fundusze własne przekraczające równowartość 5 mln euro.

Analiza niniejsza uwzględnia 533 banki spółdzielcze działające od czerwca 2019 r. do czerwca 2020 r. (łącznie z bankami przyłączonymi przez nie w tym okresie). Następujące banki: Bank Spółdzielczy w Przemkowie (przejęty przez SGB-Bank SA z dniem 30 kwietnia 2020 r. w ramach procesu przymusowej restrukturyzacji), Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku (przejęty w ramach procesu przymusowej restrukturyzacji przez Bank Nowy BFG SA w styczniu 2020 r) oraz Bank Spółdzielczy w Grębowie (upadłość ogłoszona we wrześniu 2019 r.) zostały wyłączone z analizy.

Wynik finansowy netto banków spółdzielczych zmniejszył się w stosunku do czerwca 2019 r. o 14,1% (do 344,7 mln zł). Stratę netto w łącznej kwocie 9,0 mln zł poniosło 7 banków.

Głównymi czynnikami wzrostu wyniku były wynik wyceny aktywów, pozostały wynik pozaodsetkowy, rezerwy i podatek dochodowy, zaś czynnikami pomniejszającym wynik netto były koszty operacyjne (koszty administracji + amortyzacja), wynik odsetkowy, wynik z prowizji oraz wynik z pozostałych operacji (por. wykres 3.11, str. 13).

Należności banków spółdzielczych od sektorów niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do czerwca 2019 r. o 1,9% do 77,2 mld zł (w całym sektorze bankowym o 2,7%).

Utrzymuje się dobra jakość należności od osób prywatnych, w tej grupie klientów należy zasygnalizować jakość kredytów mieszkaniowych, w których udział należności zagrożonych wyniósł w czerwcu 2020 r. 1,3% (w czerwcu 2019 r. 1,5%). Należy jednak zauważyć, że jest to portfel o wysokiej dynamice wzrostu.

Kredyty mieszkaniowe stanowiły 66,9% kredytów dla osób prywatnych. Ich saldo wynosiło na koniec czerwca 2020 r. 13,3 mld zł (20,1% kredytów dla sektora niefinansowego), z czego 8,7 mln zł było denominowane w walutach obcych.

Jakość należności banków spółdzielczych od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego w stosunku do czerwca 2019 r. nie zmieniła się istotnie: udział należności zagrożonych zmalał o 0,1 pp i wyniósł 7,2%.

Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego również nie zmienił się istotnie i wyniósł w czerwcu 2020 r. 8,5%, czyli o 0,1 pp więcej, niż w czerwcu 2019 r.

Poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego zwiększył się z 44,7% do 46,4%.

Depozyty w bankach spółdzielczych wzrosły w stosunku do czerwca 2019 r. o 11,1%, (w sektorze bankowym o 18,5%) do 137,4 mld zł.

Fundusze własne banków spółdzielczych w stosunku do czerwca 2019 r. wzrosły o 1,8% do 12,8 mld zł.

Łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych wyniósł w czerwcu 2019 r. 18,3%, zaś w czerwcu 2020 r. 18,4%, natomiast współczynnik Tier I odpowiednio 17,5 i 17,7%.

Fundusze własne wyższe niż równowartość 5 mln euro posiadało w czerwcu 2020 r. 200 banków wobec 189 w czerwcu 2019 r.

1.2 Banki zrzeszające

Wg stanu na koniec czerwca 2020 r. funkcjonowały 2 banki zrzeszające: Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie oraz SGB-Bank S.A. w Poznaniu. Banki te, na koniec czerwca 2020 r. wykazały łącznie stratę netto w kwocie (-) 13,9 mln zł, tj. o 45,5 mln zł mniej niż w czerwcu 2019 r.

Należności brutto banków zrzeszających od sektora niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do czerwca 2019 r. o 5,2% i wyniosły 14,6 mld zł, zaś w przypadku samego sektora niefinansowego zmniejszyły się o 5,7%, do 10,0 mld zł.

W stosunku do czerwca 2019 r. nastąpiła poprawa jakości należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego oraz samorządów.

Zmniejszył się natomiast poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego.

Depozyty w bankach zrzeszających wzrosły w stosunku do czerwca 2019 r. o 12,6% (tj. o 4,3 mld zł, do 38,4 mld zł). Są one silnie skorelowane z depozytami składanymi przez banki zrzeszone.

Fundusze własne banków zrzeszających na koniec czerwca 2020 r. były wyższe o 11,4% niż w czerwcu 2019 r. i wyniosły 2,1 mld zł. Kapitał Tier I stanowił 70,6% funduszy własnych (72,3% w czerwcu 2019 r.).

Dane liczbowe

Szczegółowe dane liczbowe sektora banków spółdzielczych (łącznie z bankami usuniętymi z analizy) dostępne są na stronie Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego:
https://www.knf.gov.pl/publikacje_i_opracowania w zakładce dane statystyczne.

2 Charakterystyka ogólna sektora banków spółdzielczych

Na koniec czerwca 2020 r. działały 533 banki spółdzielcze, w tym 327 było członkami systemu ochrony IPS BPS, a 192 IPS SGB.

Poza IPS w czerwcu 2020 r. funkcjonowało 14 banków, w tym 11 posiadało fundusze własne przekraczające równowartość 5 mln euro.

Analiza niniejsza uwzględnia 533 banki spółdzielcze działające od czerwca 2019 r. do czerwca 2020 r. (łącznie z bankami przyłączonymi przez nie w tym okresie). Następujące banki zostały wyłączone z analizy: Bank Spółdzielczy w Przemkowie (przejęty przez SGB-Bank SA z dniem 30 kwietnia 2020 r. w ramach procesu przymusowej restrukturyzacji), Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku (przejęty w ramach procesu przymusowej restrukturyzacji przez Bank Nowy BFG SA w styczniu 2020 r) oraz Bank Spółdzielczy w Grębowie (upadłość ogłoszona we wrześniu 2019 r.).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (j.t.: Dz.U.2020.449) dotychczasowe umowy zrzeszenia przestały już obowiązywać w przypadku banków spółdzielczych pozostających poza IPS: w dniu 23 listopada 2018 r. wygasła umowa zrzeszenia SGB-Banku S.A., a 31 grudnia 2018 r. Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. Oznacza to koniec 36-miesięcznego okresu przejściowego, o którym mowa w art. 22b ust. 12 ww. ustawy. Po zakończeniu wymienionego okresu przejściowego banki, które posiadają fundusze własne o równowartości 5 mln lub więcej euro oraz nie są uczestnikami IPS i nie uzyskały samodzielności przed upływem okresu przejściowego stają się samodzielne z mocy w/w ustawy, w szczególności nie jest wymagana zgoda KNF na ich samodzielną działalność. Nie wyklucza to ich przystąpienia do IPS.

Wykres 2.1 Zmiany podstawowych wielkości charakteryzujących banki spółdzielcze

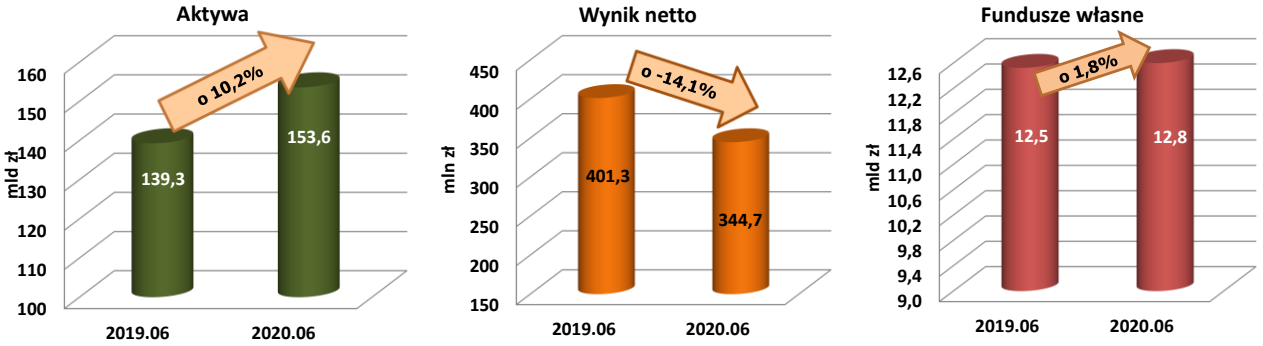

Tabl. 2.1 Wybrane wskaźniki banków spółdzielczych

	ROA (%)	ROE (%)	C/I (%)	aktywa / zatrudnienie (tys. zł)	wynik finansowy netto / zatrudnienie (tys. zł)	koszty pracy / zatrudnienie (tys. zł)	TCR (%)	Wsp. Tier I (%)	udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego (%)	poziom wyrezerwowania należności z utratą wartości od sektora niefinansowego (%)	relacja kredyty / depozyty - sekt. niefinans. (%)
2019.06	0,6	6,5	67,0	4,6	26,5	70,3	18,3	17,5	8,4	46,4	58,5
2020.06	0,5	5,3	71,6	5,2	23,3	72,4	18,4	17,7	8,5	46,2	53,5

Zwracają uwagę spadek ROE netto, wzrost kosztów zatrudnienia oraz wzrost współczynników wypłacalności związany ze spadkiem relacji kredyty/depozyty w sektorze niefinansowym.

2.1 Sektor spółdzielczy na tle sektora bankowego

Sektor spółdzielczy ma dość stabilny udział w rynku bankowym (pod względem aktywów, zatrudnienia, depozytów sektora niefinansowego i samorządów, należności od sektora niefinansowego).

Sektor spółdzielczy ma nieproporcjonalnie duży udział w zatrudnieniu w stosunku do aktywów. Wynika to z faktu, iż jest rozproszony, a banki działają w mniejszej skali. Poszczególne funkcje są powielane w każdym banku.

Przyrost udziału sektora spółdzielczego w wyniku netto w pierwszej połowie 2020 r. spowodowany był znacznym spadkiem wyniku netto w bankach komercyjnych spowodowanym zmniejszeniem wyniku pozaodsetkowego oraz dużym przyrostem odpisów na aktywa.

Wykres 2.2 Udziały sektora spółdzielczego (banki spółdzielcze i zrzeszające) w podstawowych wielkościach sektora bankowego (%)

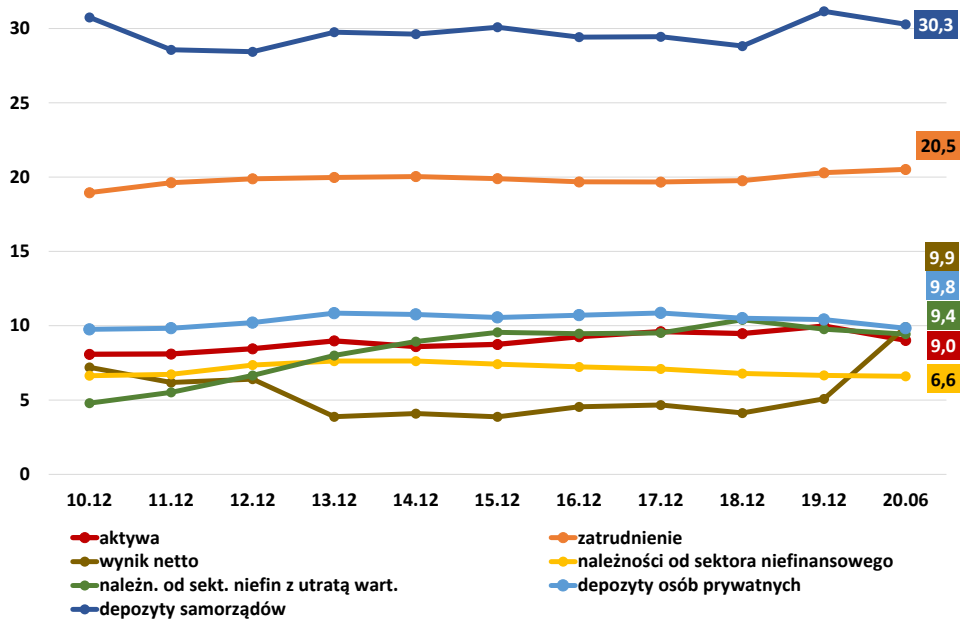

2.2 Udziałowcy i fundusz udziałowy

Fundusz udziałowy bilansowy (tj. opłacony) banków spółdzielczych wyniósł na koniec czerwca 2020 r. 493,1 mln zł, natomiast zaliczony do funduszy CET1 448 mln zł, tj. 90,9% funduszu bilansowego.

Wykres 2.3 Dynamika liczby udziałowców banków spółdzielczych oraz funduszu udziałowego bilansowego i zaliczonego do FW (%)

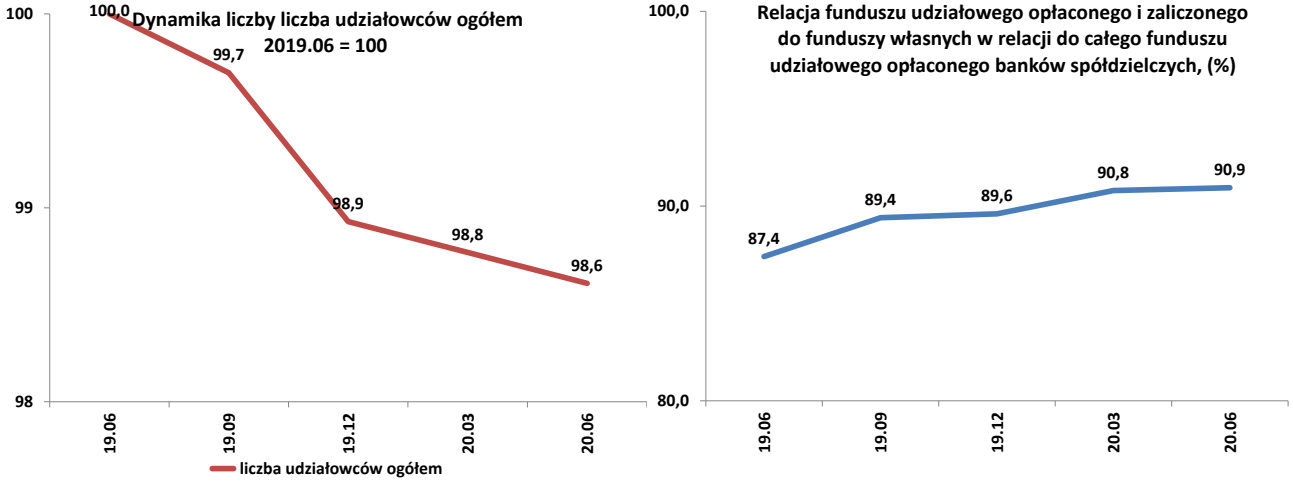

2.3 Zatrudnienie i placówki

Zatrudnienie w bankach spółdzielczych i zrzeszających powoli zmniejsza się (w bankach spółdzielczych począwszy od 2013 r.), w ciągu I półrocza 2020 r. zmniejszyło się o 383 etatów (o 1,3%). Trzeba zwrócić uwagę (por. wykres 2.2), że udział zatrudnienia w sektorze bankowości spółdzielczej w sektorze bankowym ogółem jest dwukrotnie większy niż udział aktywów sektora spółdzielczego w aktywach sektora bankowego ogółem.

Przeciętne zatrudnienie wyniosło 55,6 etatu.

Liczba placówek (bez central) w stosunku do czerwca 2019 r. zmniejszyła się o 141 (z 3730 do 3589).

Wykres 2.4 Zatrudnienie w bankach spółdzielczych i zrzeszających w okresie od 2010 r.

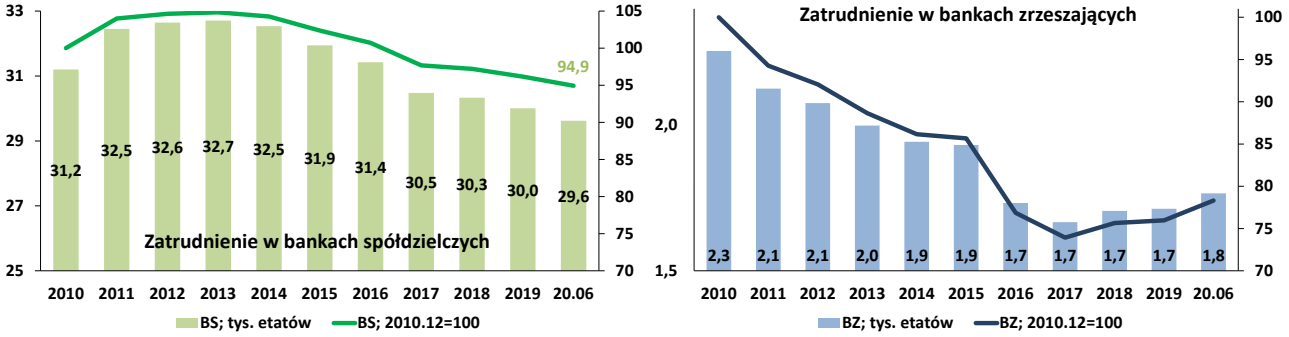

3 Banki spółdzielcze

Suma bilansowa banków spółdzielczych wzrosła, w stosunku do czerwca 2019 r., o 10,2% (o 14,3 mld zł), do 153,6 mld zł (suma bilansowa całego sektora bankowego wzrosła o 15,9%).

Podstawowymi zmianami po stronie pasywów w bankach spółdzielczych były[1]:

- wzrost zobowiązań wobec sektora niefinansowego o 11,0 mld zł;
- wzrost zobowiązań wobec sektora instytucji rządowych i samorządowych o 2,8 mld zł;
- wzrost kapitałów o 0,5 mld zł.

Spośród zmian w aktywach banków spółdzielczych wskazać należy:

- wzrost instrumentów dłużnych o 8,6 mld zł.
- wzrost należności od sektora finansowego o 4,4 mld zł;
- wzrost należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych o 0,9 mld zł.
- wzrost należności od sektora niefinansowego o 0,1 mld zł;

[1] Ewentualne różnice pomiędzy danymi z zestawienia a danymi na wykresach spowodowane są zaokrągleniami.

Wykres 3.1 Aktywa i pasywa banków spółdzielczych (mld zł)

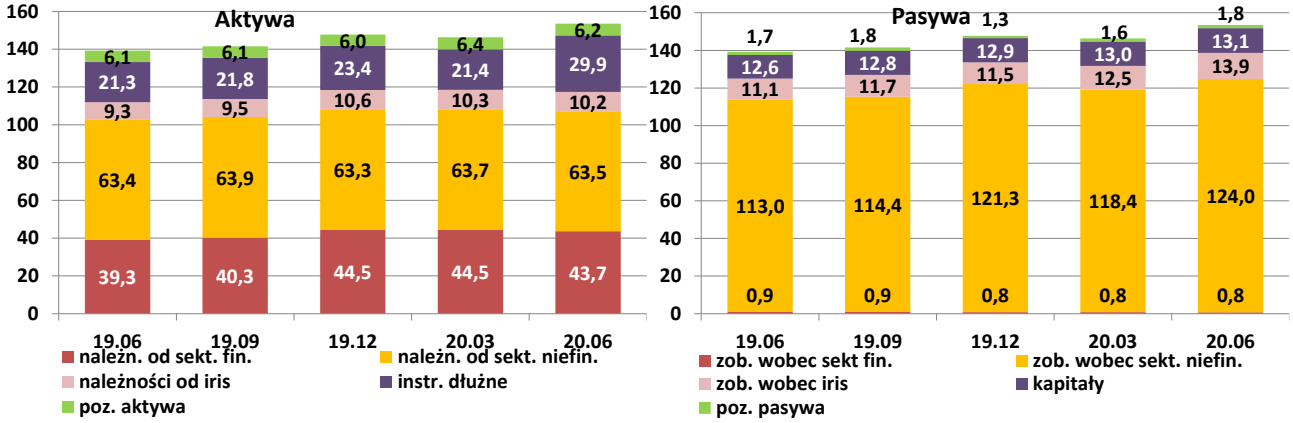

3.1 Kredyty i inne należności brutto banków spółdzielczych

Należności brutto banków spółdzielczych od trzech sektorów (finansowego, niefinansowego oraz rządowego i samorządowego) wzrosły o 7,5% (w całym sektorze bankowym o 7,9%), ze 119,2 mld zł do 128,1 mld zł.

Tabl. 3.1 Banki spółdzielcze – struktura i dynamika kredytów i innych należności brutto ogółem oraz udział należności zagrożonych brutto

	Kredyty i inne należności brutto **(mld zł)**		Struktura i dynamika należności brutto (%)			Należności zagrożone brutto (%)				
						udział należności zagrożonych		struktura należności zagrożonych		dynamika 19.06=100
	19.06	20.06	19.06	20.06	dynamika 19.06=100	19.06	20.06	19.06	20.06	
monetarne instytucje fin.	39,5	44,3	33,2	34,6	112,1	0,0	0,0	0,0	0,0	99,9
pozostałe instytucje fin.	0,7	1,8	0,6	1,4	272,2	2,3	2,0	0,3	0,6	240,7
sektor niefinansowy	66,1	66,3	55,5	51,8	100,4	8,4	8,5	99,4	99,0	101,6
sektor samorządowy	9,7	10,9	8,1	8,5	112,1	0,1	0,2	0,2	0,3	125,2
sektor rządowy i FUS	3,2	4,8	2,7	3,7	148,5	0,0	0,0	0,0	0,0	56,4
Razem	119,2	128,1	100,0	100,0	107,5	4,7	4,4	100,0	100,0	102,0

Zauważyć trzeba, że należności zagrożone w portfelu kredytów od sektora niefinansowego stanowiły 99,0% wszystkich należności zagrożonych całego portfela kredytowego. Jednocześnie dynamika należności ogółem wyprzedzała dynamikę należności zagrożonych (odpowiednio 107,5% i 102,0%). W przypadku sektora niefinansowego obydwie dynamiki wynoszą odpowiednio: 100,4% i 101,6%.

3.1.1 Kredyty i inne należności brutto od sektorów niefinansowego i samorządowego

Należności banków spółdzielczych od sektorów niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do czerwca 2019 r. o 1,9% do 77,2 mld zł (w całym sektorze bankowym o 2,7%).

Zmniejszenie w I półroczu 2020 r. należności od samorządów ma charakter sezonowy, najwyższy poziom osiągają one w IV kw. każdego roku. Trzeba też zauważyć znaczący wzrost należności od osób prywatnych. Oba te zjawiska świadczą o próbie przeorientowania polityki kredytowej przez banki spółdzielcze. Jest to zjawisko obserwowane od dłuższego czasu i świadczy o zwiększającym się zainteresowaniu banków spółdzielczych tymi rynkami.

Wykres 3.2 Banki spółdzielcze – dynamika należności od podmiotów sektora niefinansowego i samorządowego, 2019.06 = 100

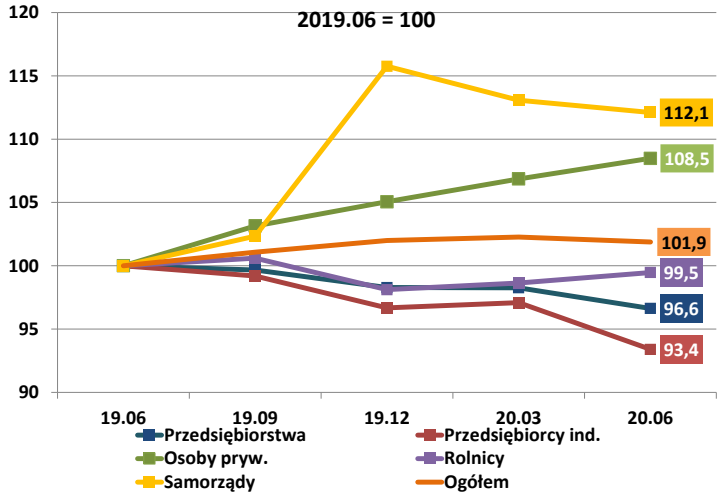

Należy dodać, że 66,9% kredytów dla osób prywatnych to kredyty mieszkaniowe. Ich saldo wynosiło na koniec czerwca 2020 r. 13,3 mld zł (20,1% kredytów dla sektora niefinansowego), z czego 8,7 mln zł było denominowane w walutach obcych.

Warto zwrócić uwagę na dość silny spadek dynamiki kredytów dla MŚP i przedsiębiorców indywidualnych w II kw. 2020 r. Być może jest on spowodowany pogorszeniem się sytuacji tej grupy klientów spowodowanym pandemią COVID.

Wykres 3.3 Banki spółdzielcze – saldo (mld zł) i struktura należności od sektora niefinansowego i samorządowego (%)

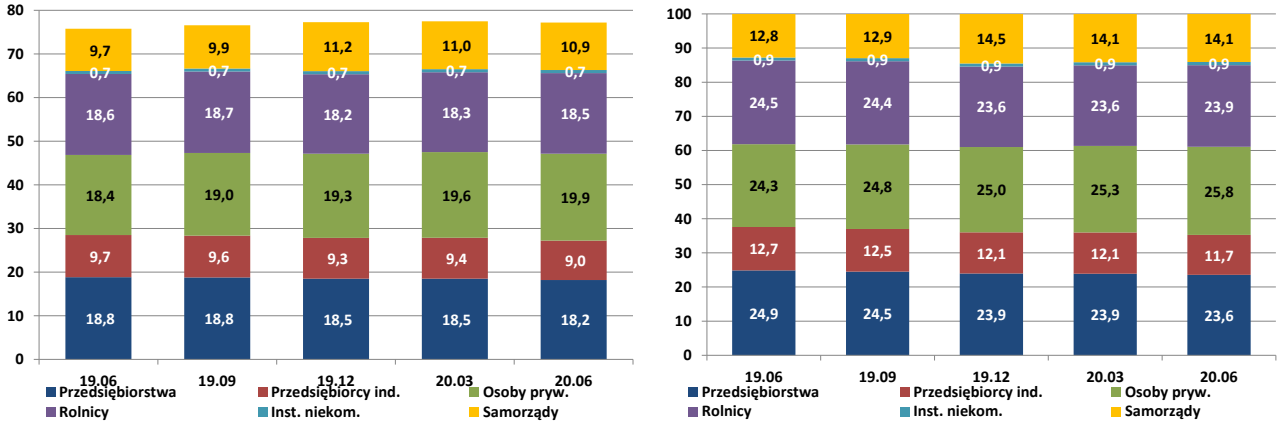

3.2 Instrumenty dłużne

Instrumenty dłużne w bankach spółdzielczych (również w bankach zrzeszających) – zwłaszcza bony NBP i obligacje SP – pełnią głównie rolę zabezpieczenia płynności. Niemniej na ich poziom w relacji do aktywów wyraźny wpływ ma również popyt na kredyt w terenie działania zrzeszonych banków spółdzielczych. Banki spółdzielcze w IPS BPS posiadają kilkakrotnie więcej instrumentów dłużnych – w relacji do aktywów – niż banki spółdzielcze w IPS SGB. Obrazuje to wykres 3.5 poniżej. Banki spółdzielcze w IPS SGB zabezpieczają swoją płynność głównie lokatami w banku zrzeszającym.

Wykres 3.4 Banki spółdzielcze – dynamika (2019.06 = 100) oraz udział w aktywach instrumentów dłużnych i kapitałowych (%)

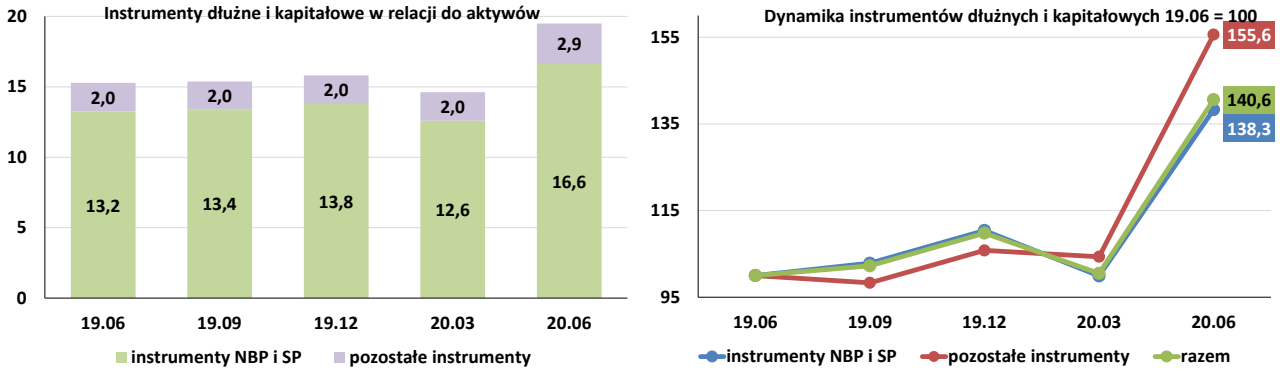

Wykres 3.5 Banki spółdzielcze – instrumenty dłużne i kapitałowe w relacji do aktywów (%)

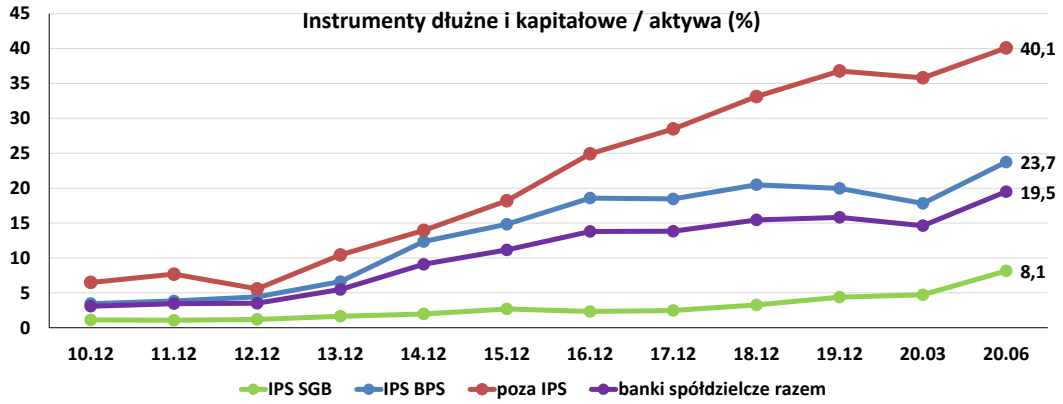

Trzeba dodać, że spadek udziału instrumentów dłużnych w aktywach w I kw. 2020 r., zwłaszcza w bankach zrzeszonych w BPS SA oraz w bankach niezrzeszonych, miał charakter przejściowy: w II kw. 2020 r. zaobserwowano jego silny wzrost. Banki spółdzielcze zapewne zaczęły traktować instrumenty Skarbu Państwa oraz NBP bardziej jako element podtrzymujący płynność, niż jako źródło przychodu.

3.3 Jakość należności od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego

Jakość należności banków spółdzielczych od sektora niefinansowego i jednostek samorządu terytorialnego w stosunku do czerwca 2019 r. nie zmieniła się istotnie: udział należności zagrożonych zmalał o 0,1 pp i wyniósł 7,2%.

Udział należności zagrożonych w należnościach od sektora niefinansowego również nie zmienił się istotnie i wyniósł w czerwcu 2020 r. 8,5%, czyli o 0,1 pp więcej, niż w czerwcu 2019 r.

Wykres 3.6 Banki spółdzielcze – udział należności zagrożonych w należnościach sektora niefinansowego i samorządowego – według podmiotów (%)

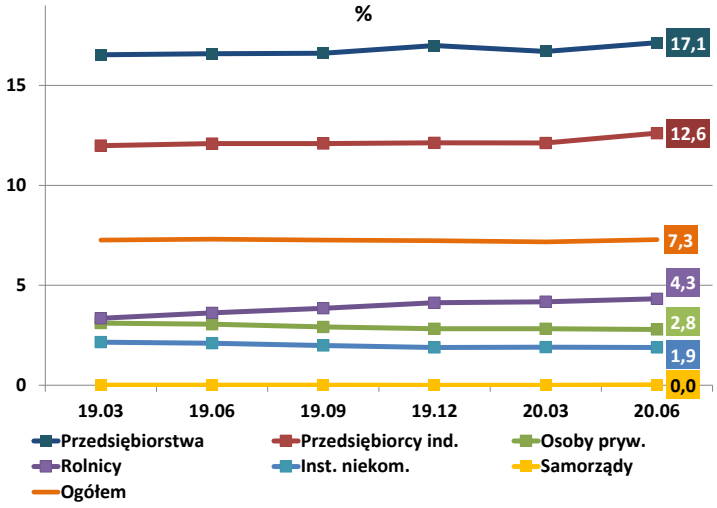

Utrzymuje się dobra jakość należności od osób prywatnych, w tej grupie klientów należy zasygnalizować jakość kredytów mieszkaniowych, w których udział należności zagrożonych wyniósł w czerwcu 2020 r. 1,3% (w czerwcu 2019 r. 1,5%). Należy jednak zauważyć, że jest to portfel o wysokiej dynamice wzrostu.

3.3.1 Rezerwy celowe oraz odpisy na należności zagrożone

Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 12 października 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków, spowodowało istotne zwiększenie poziomu wyrezerwowania należności z utratą wartości od sektora niefinansowego, począwszy od grudnia 2017 r. Wynikiem rozporządzenia było zwiększenie podstawy tworzenia rezerw celowych o odsetki zastrzeżone, a w konsekwencji utworzenie odpisów aktualizujących na te odsetki, czego do tej pory banki stosujące zasady PSR nie robiły. Powyższa zmiana wpłynęła także korzystnie na wyniki banków spółdzielczych, gdyż odsetki zastrzeżone nie stanowiły przychodu banku a obecnie są zaliczane do przychodów odsetkowych. Stosowny odpis na te odsetki jest tworzony zgodnie z przepisami powyższego rozporządzenia w odpowiednim procencie w zależności od grupy ryzyka danej należności. Zauważyć należy, że część banków spółdzielczych nadal tworzy ww. odpisy w kwocie odpowiadającej 100% naliczonych odsetek. W tych przypadkach ww. zmiana nie miała wpływu na wyniki tych banków. Niezależnie od powyższych zmian wskazać należy, że średni poziom wyrezerwowania w sektorze stale rośnie.

Wykres 3.7 Banki spółdzielcze – relacja rezerw celowych oraz odpisów aktualizujących do należności od sektora niefinansowego wg kategorii ryzyka (%)

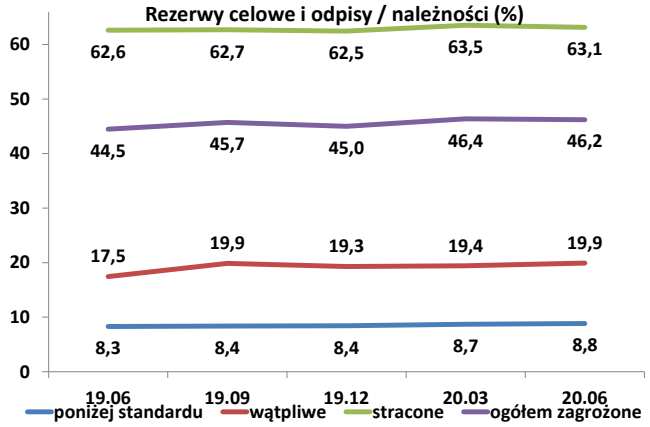

W stosunku do banków o najniższym poziomie wyrezerwowania należności, skierowane zostały wystąpienia nadzorcze z żądaniem przekazania informacji umożliwiającej weryfikację formalnej poprawności działań

podjętych przez banki w tym zakresie. Tego typu działania podejmowane są również w trakcie aktualizacji kwartalnych ocen BION.

Należy w tym miejscu wspomnieć, że KNF wystąpiła do Ministerstwa Finansów o zmianę rozporządzenia w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków w sprawie przedłużenia terminów możliwości obniżania podstawy tworzenia rezerw celowych o stosowane zabezpieczenia. Spowodowane jest to długotrwałymi postępowaniami sądowymi w przypadku niespłaconych należności, co powoduje przekroczenia tych terminów i – w konsekwencji – konieczność utworzenia przez banki rezerw celowych równych należnościom pozostałym do spłacenia, co oznacza zmniejszenie wyników banków, a w wielu przypadkach straty.

Konieczne zmiany zostały dokonane w Rozporządzeniu Ministra Finansów z dnia 16 kwietnia 2020 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.

3.4 Depozyty banków spółdzielczych

Depozyty w bankach spółdzielczych wzrosły w stosunku do czerwca 2019 r. o 11,1%, (w sektorze bankowym o 18,5%) do 137,4 mld zł.

Wykres 3.8 Banki spółdzielcze – dynamika i wartość depozytów

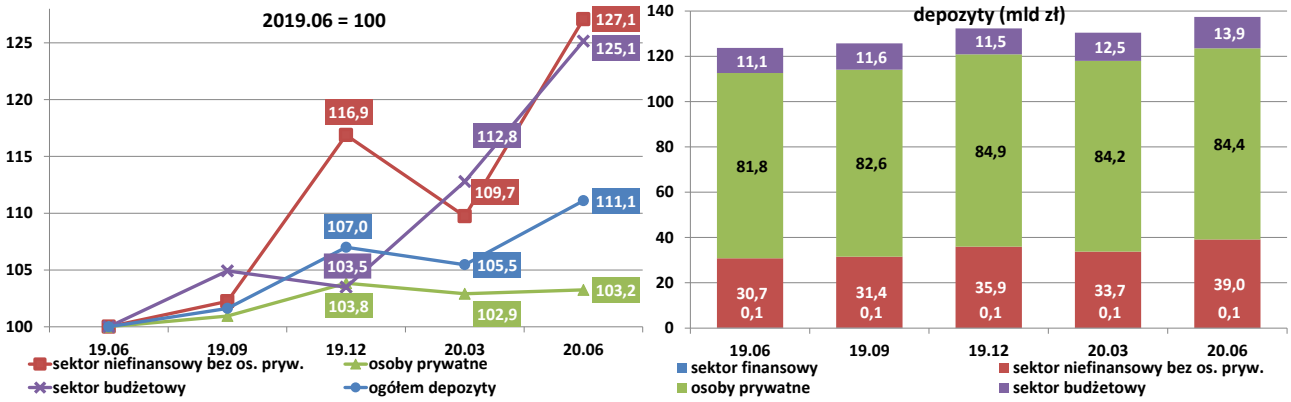

Największy wpływ na przyrost depozytów miały depozyty sektora niefinansowego – ich wzrost jest silnie skorelowany ze wzrostem depozytów ogółem. Było to związane ze wzrostem przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto od 2017 r., spadkiem bezrobocia oraz z wypłatami z programu 500+.

Wykres 3.9 Relacja kredytów sektora niefinansowego do depozytów tego sektora (%)

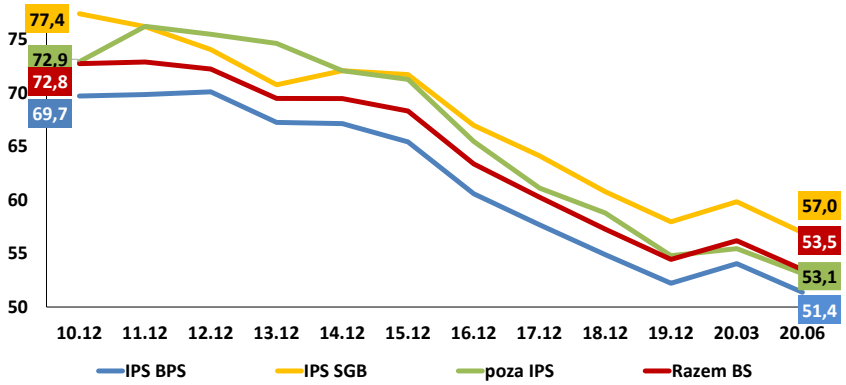

Nadwyżka depozytów nad kredytami jest lokowana w bankach zrzeszających oraz w instrumentach dłużnych. Należy dodać, że niewielki wzrost tej relacji, jaki nastąpił w I kw. 2020 r. miał charakter incydentalny: w II kwartale 2020 r. wystąpił ponownie jej spadek.

Wykres 3.10 Stopy procentowe NBP w okresie styczeń 2010 r. – czerwiec 2020 r.

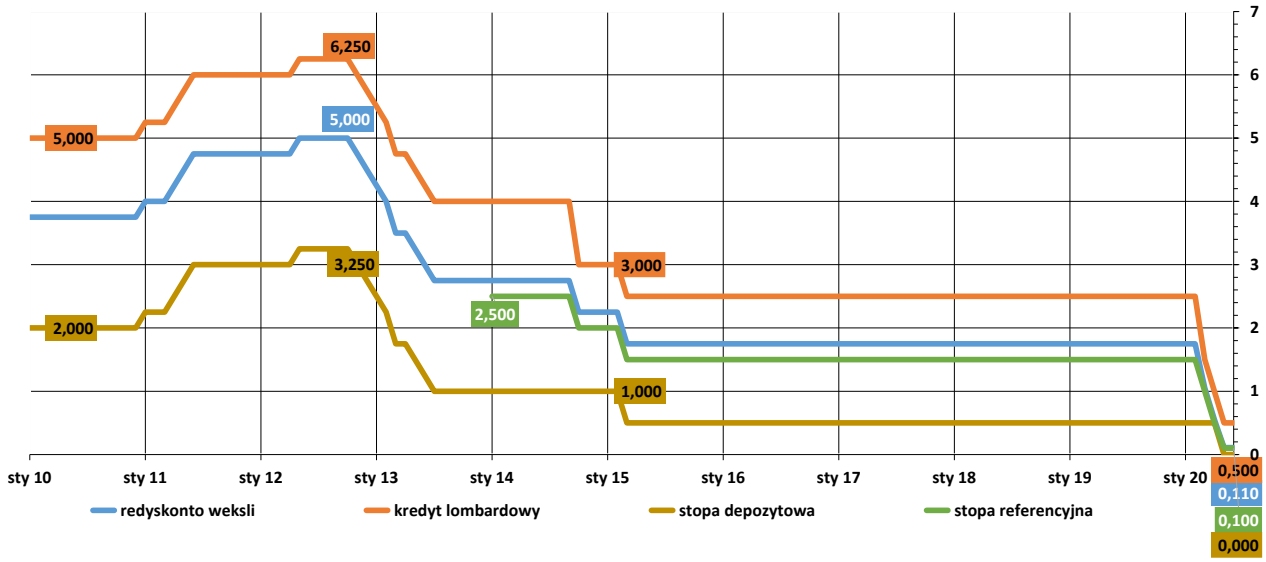

W marcu br. RPP obniżyła wszystkie główne stopy NBP o 50 p.b. w kolejnych miesiącach miały miejsce kolejne obniżki stóp, w sumie o 140 p.b. Ze względu na terminy przeszacowania występujące w bankach wpływ obniżek stóp procentowych będzie widoczny w wynikach banku dopiero w późniejszych okresach (prawdopodobnie począwszy od III kwartału br.).

3.5 Wyniki finansowe i efektywność

Wynik finansowy netto banków spółdzielczych zmniejszył się w stosunku do czerwca 2019 r. o 14,1% (do 344,7 mln zł). Stratę netto w łącznej kwocie 9,0 mln zł poniosło 7 banków:

Wykres 3.11 Banki spółdzielcze – rozliczenie zmian głównych składników rachunku wyników

Spadek wyniku odsetkowego jest spowodowany przede wszystkim stabilizacją poziomu należności od sektora niefinansowego przy jednocześnie rosnącym poziomie depozytów tego sektora. Banki zrzeszające nie są w stanie przyjąć nadwyżek środków banków spółdzielczych, zatem banki je lokują w niskooprocentowane instrumenty Skarbu Państwa i NBP.

Największy wzrost kosztów operacyjnych spowodowały: koszty ogólnego zarządu +58,9 mln zł, w tym: wpłaty na rzecz BFG + 24,0, inne (w tym opłaty na rzecz KNF) +17,4, mln zł, koszty informatyczne +12,2 mln zł, usługi obce 5,6 mln zł, czynsze +4,0 mln zł. Przyrost kosztów pracowniczych wyniósł 6,2 mln zł.

Wykres 3.12 ROA, ROE oraz C/I krajowych banków komercyjnych i banków spółdzielczych

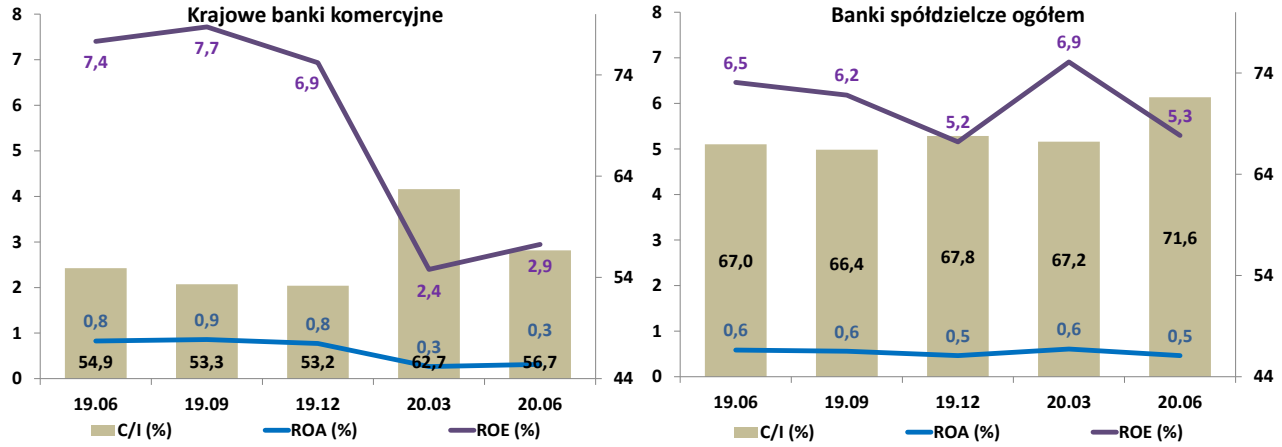

4 Banki zrzeszające

Suma bilansowa banków zrzeszających zwiększyła się od czerwca 2019 r. o 12,2% (o 5,5 mld zł, do 50,9 mld zł).

Główne zmiany po stronie pasywów to zwiększenie zobowiązań wobec sektora finansowego o 4,7 mld zł oraz zobowiązań wobec sektora niefinansowego o 0,7 mld zł.

Spośród zmian w aktywach banków zrzeszających wskazać należy:

- zwiększenie instrumentów dłużnych o 6,0 mld zł;
- zwiększenie należności od instytucji rządowych i samorządowych o 0,9 mld zł;
- zwiększenie należności od sektora finansowego o 0,4 mld zł;
- zmniejszenie należności od sektora niefinansowego o 0,4 mld zł;
- zmniejszenie pozostałych aktywów o 1,3 mld zł (w tym kasa i operacje z NBP 1,3 mld zł).

Wykres 4.1 Aktywa i pasywa banków zrzeszających (mld zł)

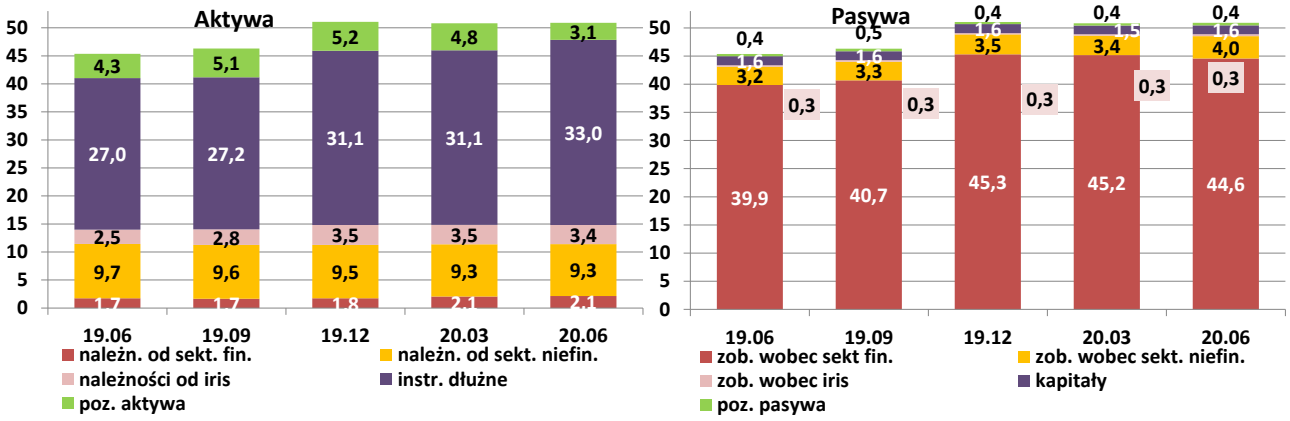

4.1 Kredyty i inne należności brutto od sektora niefinansowego i samorządowego

Należności brutto banków zrzeszających od sektora niefinansowego i samorządowego wzrosły w stosunku do czerwca 2019 r. o 5,2% i wyniosły 14,6 mld zł, zaś w przypadku samego sektora niefinansowego zmniejszyły się o 5,7%, do 10,0 mld zł.

Wykres 4.2 Banki zrzeszające – dynamika należności od sektora niefinansowego i samorządowego wg podmiotów (2019.06 = 100)

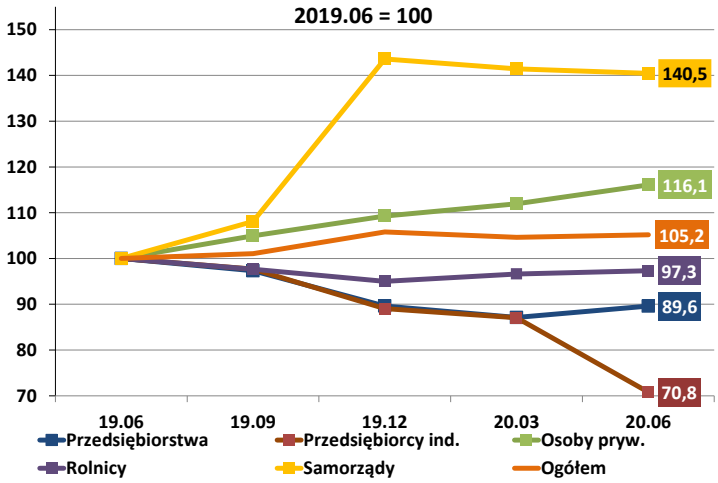

W przypadku należności od sektora niefinansowego, podobnie jak w bankach spółdzielczych, najszybciej rosną należności od osób prywatnych.

Wysoka dynamika należności od samorządów spowodowana jest zwiększonym kredytowaniem samorządów, przede wszystkim przez BPS SA.

Wykres 4.3 Banki zrzeszające – saldo (mld zł) i struktura (%) kredytów dla sektorów niefinansowego i samorządowego

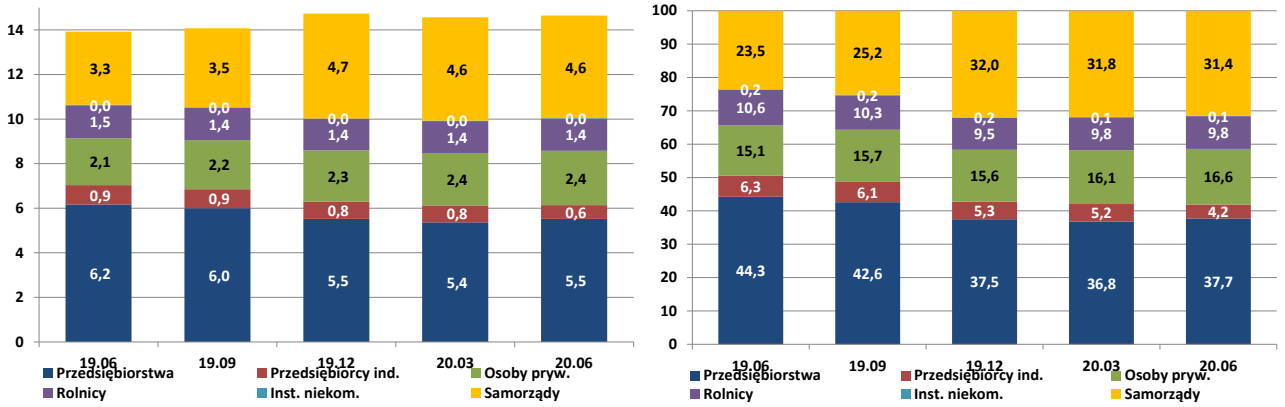

Jeśli chodzi o strukturę podmiotową, banki zrzeszające powielają strukturę banków spółdzielczych, zwłaszcza tych o aktywach większych niż 500 mln zł, przede wszystkim w przypadku finansowania przedsiębiorstw. Koncepcje dotyczące funkcjonowania zrzeszeń, szczególnie po utworzeniu systemów ochrony, zakładają stopniowe ograniczanie samodzielnej działalności kredytowej banków zrzeszających.

4.2 Instrumenty dłużne

Zmiany dwóch podstawowych składników bilansów banków zrzeszających (tzn. instrumentów dłużnych i kapitałowych oraz zobowiązań wobec sektora finansowego, czyli głównie wobec banków zrzeszonych) są ze sobą ściśle powiązane.

Instrumenty dłużne w bankach zrzeszających – zwłaszcza bony NBP i obligacje SP – pełnią głównie rolę zabezpieczenia płynności dla banków spółdzielczych zrzeszonych.

Wykres 4.4 Banki zrzeszające – dynamika oraz udział w aktywach instrumentów dłużnych i kapitałowych (%)

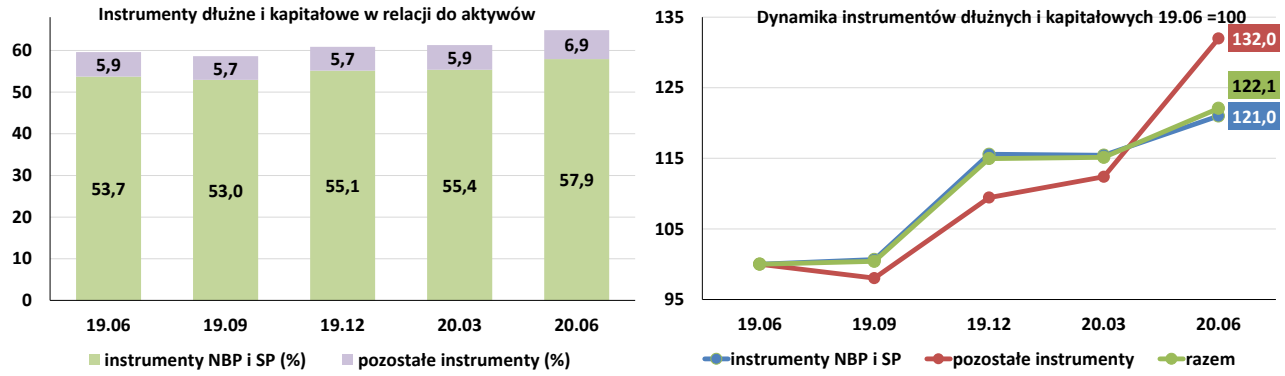

4.3 Jakość należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego i samorządowego

Należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego odznaczają się dużo gorszą jakością niż banków spółdzielczych.

Wykres 4.5 Banki zrzeszające – udział należności ze stwierdzoną utratą wartości w należnościach od sektora niefinansowego i samorządowego – według grup podmiotów (%)

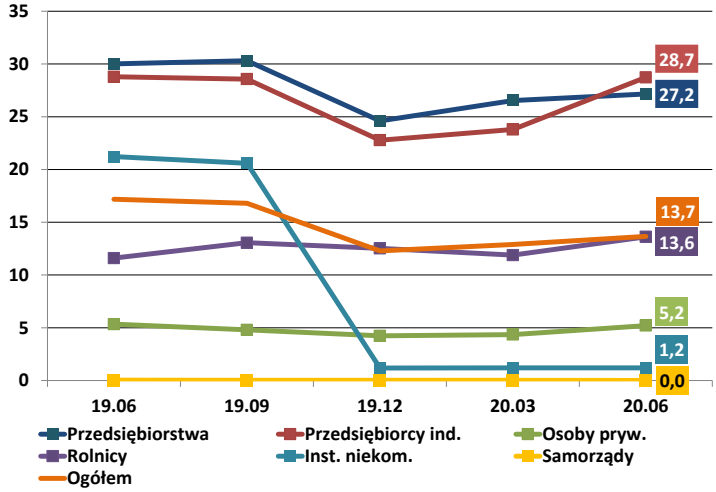

W stosunku do czerwca 2019 r. nastąpiła poprawa jakości należności banków zrzeszających od sektora niefinansowego oraz samorządów.

Zmniejszył się natomiast poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego.

Wykres 4.6 Poziom wyrezerwowania należności od sektora niefinansowego ze stwierdzoną utratą wartości w bankach zrzeszających

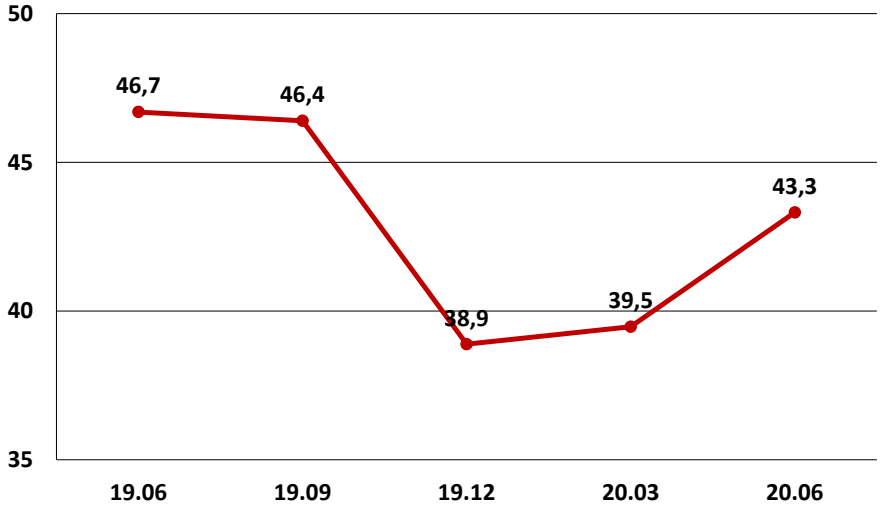

4.4 Źródła finansowania działalności – depozyty banków zrzeszających

Depozyty w bankach zrzeszających wzrosły w stosunku do czerwca 2019 r. o 12,6% (tj. o 4,3 mld zł, do 38,4 mld zł). Są one silnie skorelowane z depozytami składanymi przez banki zrzeszone.

Wykres 4.7 Banki zrzeszające – depozyty oraz ich dynamika i struktura

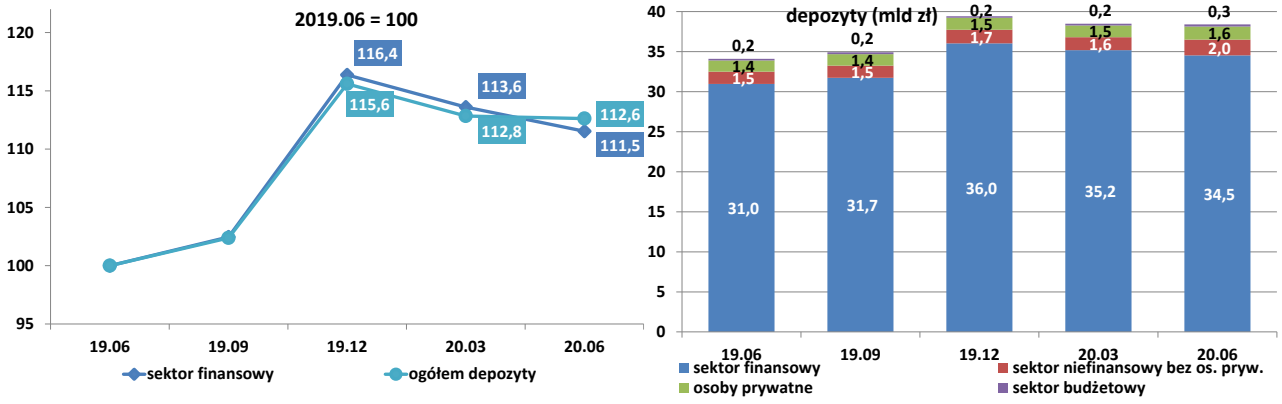

4.5 Wyniki finansowe i efektywność banków zrzeszających

Banki zrzeszające na koniec czerwca 2020 r. wykazały łącznie stratę netto w kwocie (-) 13,9 mln zł, tj. o 45,5 mln zł mniej niż w czerwcu 2019 r.

Wykres 4.8 Banki zrzeszające – rozliczenie zmian głównych składników rachunku wyników

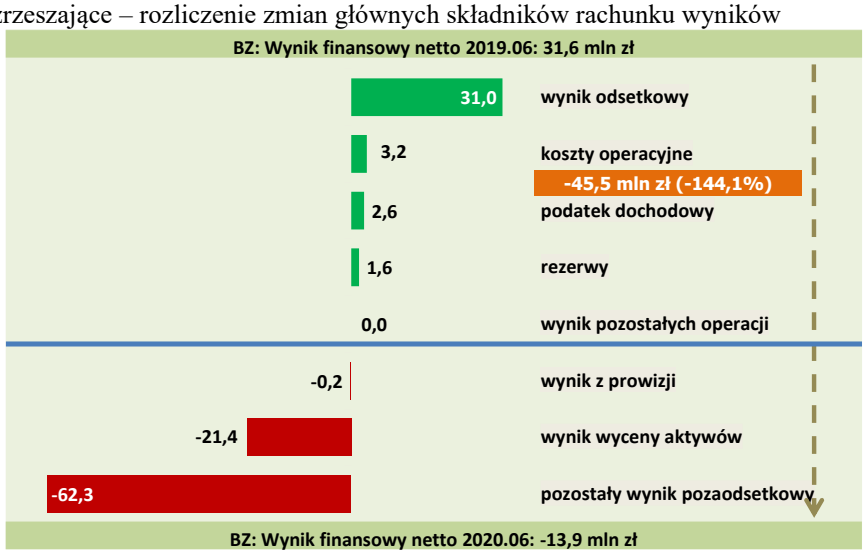

SGB-Bank SA przejął z dniem 1 maja 2020 r., w ramach przymusowej restrukturyzacji, Bank Spółdzielczy w Przemkowie. Wydatnej pomocy w tej operacji udzielił IPS SGB.

4.6 Efektywność

Wskaźniki efektywnościowe wskazują na niestabilną sytuację banków zrzeszających.

Wykres 4.9 Banki zrzeszające – ROA i ROE netto oraz C/I

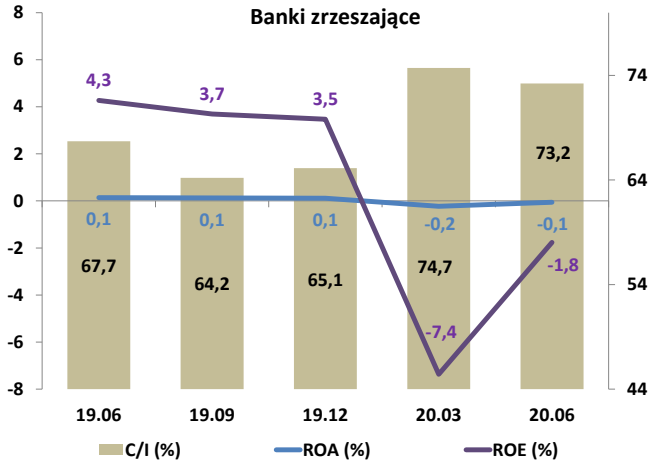

5 Sytuacja płynnościowa – normy LCR

Od 1 października 2015 r. obowiązuje Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2015/61 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniające rozporządzenie CRR w odniesieniu do wymogu pokrycia wypływów netto dla instytucji kredytowych. Rozporządzenie delegowane wskazuje, że instytucje kredytowe zobowiązane są do utrzymywania wskaźnika pokrycia wypływów netto (wskaźnika LCR) na poziomie 100% od dnia 01.01.2018 r.

Bank, który nie spełnia wymogów w zakresie LCR, zobowiązany jest powiadomić o tym właściwe organy i przedstawić tym organom plan szybkiego przywrócenia zgodności z normą, a także codziennie – na koniec każdego dnia roboczego – przekazywać informacje na temat poziomu wskaźnika i jego składowych.

Norma LCR została określona w rozporządzeniu CRR i wprowadzona do polskiego prawa art. 94 ustawy o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

Banki uczestniczące w IPS mogą – na podstawie art. 8 CRR oraz po uzyskaniu indywidualnych zgód KNF – stosować wskaźnik zagregowany dla całej grupy. Banki te na koniec czerwca 2020 r. spełniały normę LCR lub korzystały ze wskaźnika zagregowanego dla całego IPS.

Wszystkie banki spółdzielcze działające poza IPS spełniały indywidualną normę płynności określoną w rozporządzeniu CRR.

6 Fundusze własne

Fundusze własne banków spółdzielczych w stosunku do czerwca 2019 r. wzrosły o 1,8% do 12,8 mld zł.

Łączny współczynnik kapitałowy banków spółdzielczych wyniósł w czerwcu 2019 r. 18,3%, zaś w czerwcu 2020 r. 18,4%, natomiast współczynnik Tier I odpowiednio 17,5 i 17,7%.

Fundusze własne wyższe niż równowartość 5 mln euro posiadało w czerwcu 2020 r. 200 banków wobec 189 w czerwcu 2019 r.

Tabl. 6.1 Rozkład liczby banków spółdzielczych według przedziałów łącznego współczynnika kapitałowego

- 8% TCR wg CRR - 13,5% TCR ze wszystkimi buforami obowiązujący w 2019 r. - 10,5% TCR ze wszystkimi buforami obowiązującymi od 19 marca 2020 r.	Liczba banków 2019.06	Liczba banków 2020.06
TCR <8%	0	0
8% ≤ TCR < 10,5%	3	1
10,5% ≤ TCR < 13,5%	8	10
TCR ≥ 13,5%	531	522
Razem	542	533

Fundusze własne banków zrzeszających na koniec czerwca 2020 r. były wyższe o 11,4% niż w czerwcu 2019 r. i wyniosły 2,1 mld zł. Kapitał Tier I stanowił 70,6% funduszy własnych (72,3% w czerwcu 2019 r.).

Dane liczbowe

Szczegółowe dane liczbowe sektora banków spółdzielczych (łącznie z bankami usuniętymi z niniejszej analizy) dostępne są na stronie Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego:
https://www.knf.gov.pl/publikacje_i_opracowania w zakładce dane statystyczne.